

verkiezingsprogramma 2026 - 2030
partij van de arbeid noardeast-fryslân

Inhoud

Onze basis	5
Onze mienskip.	9
Onze gemeente.....	11
Onze toekomst.....	15

Voorwoord

Arnold is al ruim 50 jaar lid van de Partij van de Arbeid. Marijn is 19 jaar oud.

In het gesprek tussen Arnold en Marijn wordt duidelijk hoe twee generaties denken over de Sociaaldemocratie en de toekomst van de partij en gemeente.

Arnold werd op zijn achttiende lid, in 1975. Hij groeide op in een open en politiek bewust gezin, waar overall over werd gesproken. Van huis uit kreeg hij van mee dat vrijheid en democratie niet vanzelfsprekend zijn; zijn vader had immers in het verzet gezeten.

Die waarden heeft Arnold meegenomen in zijn leven en brengt hij nog altijd in de praktijk. Hij helpt graag mensen die het moeilijk hebben en volgt de gemeentepolitiek nauwgezet. Voor hem betekent sociaaldemocratie simpelweg: "Met elkaar verantwoordelijk zijn voor elkaar."

Marijn werd in 2023 lid. Hij groeide op met het idee dat je oog moet hebben voor anderen, iets wat hij van huis uit meekreeg. Toen hij zag dat populistische partijen steeds meer invloed kregen, besloot hij niet langer aan de zijlijn te blijven staan. Voor hem draait sociaaldemocratie om solidariteit: samen zorgen dat iedereen een eerlijke kans krijgt. Dat is de samenleving waar hij zich voor wil inzetten.

Tijdens het gesprek ontstaat een mooie wisselwerking. Arnold ziet onderwijs als het fundament van de maatschappij en maakt zich zorgen over de bezuinigingen, vooral sinds de start van het huidige kabinet. Marijn sluit zich daarbij aan en noemt de bezuinigingen op cultuur als voorbeeld: cultuur is belangrijk en moet voor iedereen toegankelijk blijven. Ook de toekomst van de gemeente komt ter sprake. Marijn ziet vooral dat er voor jongeren in de regio te weinig te doen is. Een sociëteit of andere ontmoetingsplek zou volgens beiden veel kunnen bijdragen aan perspectief en verbinding. Arnold zet zich al langere tijd in voor betere trottoirs in de buurt. Hoewel dit klein lijkt, maakt hij direct het verschil: binnen een week is het probleem aangepakt.

Over de fusie met GroenLinks zijn beide heren positief. Arnold vertelt dat hij direct lid is geworden van GroenLinks toen de fusie ter sprake kwam. Ook ziet hij dat jongeren juist enorm enthousiast zijn over de fusie, terwijl oudere leden dat niet altijd zijn. Hierdoor voelt hij zich toch nog een beetje jong, omdat hij zelf erg enthousiast is over de samenwerking. Marijn herinnert zich het rumoer tijdens de eerste besprekingen van de fusie; beiden vonden het jammer dat idealen soms verloren gaan in harde discussies.

Aan het einde van het gesprek geven ze elkaar een wens mee. Arnold: "*Blijf jezelf, blijf eerlijk. Dan kom je een heel eind. Misschien krijg je er vijanden door, maar dat zij dan zo.*" Marijn: "*Ga door met wat je doet, kijk goed om je heen en maak zo het verschil.*"

Inleiding

Op **18 maart** zijn er weer verkiezingen. Belangrijke verkiezingen. Wij moeten anticiperen op grote ontwikkelingen zoals het woningtekort, stijgende zorgkosten en de afstoot van rijkstaken naar de gemeentes. Ook het milieu en de energietransitie vragen onze aandacht, zodat wij behouden wat wij hebben en een betaalbare energierekening voor iedereen bereikbaar maken. Verder staan wij ook voor grote landelijke uitdagingen zoals bezuinigingen op jeugdzorg en welzijnswerk.

Onze keuzes zijn duidelijk: dit mag **niet** leiden tot uitholling van de gemeenschappelijke voorzieningen. Daarom zetten wij in op een effectieve preventieaanpak waarbij wij focussen op vroegsignalering en een sterke mienskip. Ons uitgangspunt is daarbij dat de gemeente niet betaalt en bepaalt, maar faciliteert en stimuleert.

Wij wonen in een prachtige gemeente. Om de grutto, de reeën en natuurlijk de 'ljip', maar ook de Waddenzee, de Lauwersmeer en de uitgestrekte weilanden in onze gemeente aan onze kinderen mee te kunnen geven zoals wij ze kennen willen wij actief beleid om te beschermen wat wij hebben.

In dit verkiezingsprogramma treft u onze visie, wensen voor de komende vier jaar aan.

Onze basis

Wonen, werk, zorg en bestaanszekerheid zouden vanzelfsprekend moeten zijn. Maar dat zijn ze allang niet meer. Jongeren blijven noodgedwongen thuis wonen of vertrekken naar andere gemeenten. Ouderen zitten muurvast in huizen die te groot zijn. De wachttijd voor een sociale huurwoning loopt op en creatieve woonvormen worden tegengehouden door regels die allang niet meer passen bij deze tijd. Ondertussen worden mantelzorgers overvraagd, verdwijnen voorzieningen uit kleine dorpen en raken steeds meer mensen financieel klem.

Dat accepteren we niet. In Noardeast-Fryslân kiezen we voor mensen.

We bouwen waar behoefte is, zorgen dat iedereen mee kan doen en zetten de menselijke maat voorop. Want een sterke samenleving organiseer je niet top-down, die groeit van onderop. Vanuit vertrouwen, solidariteit en een eerlijke verdeling.

Want een sociale samenleving begint bij een sterke en eerlijke basis. **Onze basis.**

Wonen

In Noardeast-Fryslân moet je goed kunnen wonen. Jongeren moeten een huis kunnen vinden en ouderen moeten kleiner kunnen wonen als ze dat willen. We bouwen betaalbaar en toekomstgericht, in dorpen én stad. Wonen is de basis van leefbaarheid.

- Iedereen moet in zijn eigen dorp of stad een betaalbaar huis kunnen vinden. De gemeente moet daarom goed weten wat er lokaal nodig is, en **bouwen waar vraag is**. We werken samen met woningcorporaties om genoeg goede en energiezuinige sociale huurwoningen te realiseren. Vooral voor starters, jonge gezinnen en mensen met een kleine beurs moet er plek zijn.
- Inbreiding vóór uitbreiding. Nieuwe woningen moeten waar mogelijk altijd eerst binnen de stad en kernen gebouwd worden, voordat er nieuwe wijken bij worden gebouwd.
- Samenwerking met woningcorporaties voor **maatwerkoplossingen**. Denk hierbij aan ouderen die graag kleiner willen wonen, maar voor een andere huurwoning veel meer huur zouden betalen dan nu. Hierdoor kan deze groep niet goed doorstromen naar passende woningen.

Ouderen moeten hun lage huur kunnen meenemen naar een kleinere woning. Hierdoor komen de grotere huizen weer vrij voor gezinnen.

- **Creatieve woonoplossingen** zoals tiny houses, meergeneratiewoningen, kangoeroewoningen, splitsen van woningen, het omvormen van bedrijfsgebouwen tot woningen, bewonen van recreatiewoningen en woonschepen moeten verder mogelijk worden gemaakt. Schaf regels af die creatieve woonvormen onnodig moeilijk maken.
- Er moeten ook meer betaalbare koopwoningen gebouwd worden naar behoefte van het dorp of de wijk.
- Het **rechtstreeks kopen van bouwgrond** van de gemeente voor een redelijke prijs door particulieren moet makkelijker worden. Wij willen gemeentelijke initiatieven om grond te verwerven stimuleren.
- Zelfbouw en Collectief Particulier Opdrachtgeverschap-initiatieven moeten actief worden gefaciliteerd.
- We willen eigenaren van leegstaande panden in dorps- en stadscentra actief aanzetten en steunen om deze geschikt te maken voor bewoning.

Werk

Goed werk geeft zekerheid. Dat geldt voor vakmensen, voor starters, en voor wie tijdelijk een steuntje in de rug nodig heeft. We zorgen voor kansen, waardering en eerlijk loon. Ook vrijwilligerswerk telt mee in onze gemeente.

- **Actieve ondersteuning** van de werkvoorzieningen voor beschutte werkplekken.
- **Goed onderwijs** stimuleren in de sectoren waar wij als regio groot in zijn zoals metaal, bouw, recreatie en landbouw.
- De gemeente moet de vergoeding voor vrijwilligerswerk blijven aanbieden.

Zorg

Mensen willen vooral dat zorg dichtbij is en begrijpelijk blijft. We zetten in op tijdig signaleren, ondersteuning van mantelzorgers en het versterken van de sociale netwerken in dorpen en wijken.

- Wij moeten **investeren in mantelzorgers**. Goede respijtzorg, waardering, professionele ondersteuning en structureel faciliteren van uitwisseling tussen mantelzorgers, óók buiten de grote kernen.
- **Digitale en mobiele zorgoplossingen** in kleine dorpen, samen met de zorgverleners. Denk hierbij aan spreekuren van huisartsen of praktijkondersteuners in vergelijkbare opzet zoals de bus van Bevolkingsonderzoek Borstkanker.
- De gemeente moet zich inspannen om huisartsenzorg en tandartsen te bestendigen.
- De gemeente **moet investeren in een gezonde samenleving**, door onder andere preventieprojecten.
- Inzet op versterken van de sociale basis. Normaliseren dat mensen er weer voor elkaar zijn waar dat mogelijk is.
- Faciliteren en actief ondersteunen van inwonersinitiatieven in de zorg. De rol van de gemeente verschuift want **onze inwoners weten zelf heel goed waar wel en niet behoefte aan is**. Dit vraagt om een faciliterende rol in plaats van bepalen en betalen. Hier hoort een andere werkwijze bij om zelf- en samenredzaamheid te versterken.

Bestaanszekerheid

Veel mensen hebben moeite om rond te komen. We willen voorkomen dat problemen groter worden. Daarom zetten we in op schuldpreventie, goede hulp bij geldzorgen en ondersteuning bij sport of cultuur voor wie dat anders niet kan betalen.

- In Noardeast-Fryslân zitten meer dan 200 inwoners in de CAK-wanbetalersregeling. Deze dure en inefficiënte regeling voor zorgschulden kweekt overheidswantrouwen en zorgmijders. Wie in dit systeem zit kan zich niet meer aanvullend verzekeren, maar afmelden kan erg ingewikkeld zijn. De gemeente moet zich inzetten om **samen met deze bewoners** een passende oplossing te vinden om **vertrouwen te herstellen** en onze zorgplicht na te komen.
- Wij stimuleren de inzet van **ervaringsdeskundigheid** in de schuldhulp omdat dit werkt. Een effectieve schuldenpreventie bespaart veel geld aan dure schuldsaneringstrajecten.
- **Sport en cultuur voor iedereen.** Daarom wil de PvdA bewoners die het niet kunnen betalen financieel steunen met hun lidmaatschap. We willen dat de inkomensgrens voor het Volwassenenfonds en het Jeugdfonds Sport & Cultuur omhooggaat naar 150% van het sociaal minimum.

Onze mienskip.

Mienskip is zo langzamerhand een gevleugelde uitdrukking. Niet alleen in Fryslân, maar ook (ver) daarbuiten. Soms noemt met het ook Noaberschap, afhankelijk van vanuit welke regio het woord wordt gebruikt.

Maar waar het om draait is dat beide woorden aangeven dat men er voor elkaar is, dat men elkaar niet uit het oog verliest.

In ons land worden beide termen steeds vaker algemeen taalgebruik.

Waarom?

Omdat men zich realiseert dat er in de huidige maatschappij te veel wordt gekeken naar opbrengsten en beperken van de kosten. Alles wordt door een economische bril bekeken. Omdat men zich steeds meer realiseert dat het allemaal lijkt te draaien om wat zit erin voor mij? Hoe word ik er beter van?

Een direct gevolg van het neoliberalisme vanaf het midden van de jaren '90 van de vorige eeuw. Neoliberalisme waaraan ook de PvdA zich heeft bezondigd.

Maar beter ten halve, of misschien zelfs nog wel wat verder, gekeerd dan blijven doorgaan op die, naar we steeds beter kunnen zien, heilloze weg.

De PvdA heeft zich vast voorgenomen de Mienskip, de mens, de burens weer op de eerste plaats te zetten en niet meer de illusie te koesteren dat de marktwerking alles wel zal oplossen.

Met de PvdA kan Noardeast-Fryslân belangrijke stappen tot herstel zetten. **Zodat we het woord Mienskip weer waar maken** en de inhoud geven die het heeft.

Dorpen en Wijken

De kracht van onze gemeente ligt in de dorpen en wijken. Daar kennen mensen elkaar, worden ideeën geboren en zorgen we voor elkaar. De gemeente moet ruimte geven aan initiatieven en drempels verlagen voor wie iets wil doen voor zijn omgeving.

- Soarchplicht foar it Frysk. Nieuwe inwoners in de gemeente Noardeast-Fryslân moeten **een gratis Afûk-cursus aangeboden krijgen**, zodat zij Frysk leren verstaan en spreken.
- De gemeente moet **Mienskipsrieden** faciliteren waarin dorps- en wijkraden samenkomen voor een uitwisseling van ideeën, ervaringen en best practices zodat werkzame initiatieven geborgd worden en niemand het wiel opnieuw uit hoeft te vinden.
- De gemeente helpt bij het opstarten van dorps- en wijkraden, onder andere met notaris- en KvK-kosten, door uitwisseling te faciliteren en door bewoners en opbouwwerk met elkaar in contact te brengen.
- Actief beleid tegen eenzaamheid en vóór een sterke sociale basis. Investeren in **laagdrempelige ontmoetingsplekken** waar mensen graag willen komen zoals dorps- en buurtkamers, jongerencentra, maar ook mantelzorgcafés en rouwcafés. Een plek waar mensen **zonder indicatie** terecht kunnen.
- Extra inzet voor kwetsbare groepen zoals LHBTI+ jongeren en nieuwkomers. **De PvdA staat voor inclusiviteit.** Mensen discrimineren op basis van huidskleur, seksuele voorkeur, gender of handicap tolereren we niet. De gemeente draagt dit proactief uit.

Vluchtelingen

Mensen die huis en haard moesten verlaten, verdienen een veilige plek. We kiezen voor opvang die past bij de schaal van onze dorpen en die rekening houdt met draagkracht en menselijke maat. Daarbij is goede begeleiding en meedoen vanaf het begin belangrijk.

- Onze voorkeur heeft de **humane, kleinschalige opvang van vluchtelingen**, met goede ondersteuning en inzet op integratie, ingebed in de mienskip en passend bij de aard en schaal van het dorp of de stad.
- Mocht dit niet gerealiseerd kunnen worden binnen onze gemeente, dan zijn wij voor een asielzoekerscentrum. De realisatie hiervan moet in nauw overleg met de naaste bewoners plaatsvinden. Wij streven ernaar om onze plicht op het gebied van vluchtelingen te voldoen.

Onze gemeente

Noardeast-Fryslân. Een gemeente met een zeer groot grondgebied. Met een overwegend agrarisch karakter. Maar ook met een uniek Nationaal park (Nationaal park Lauwersmeer).

Een gemeente met bijna 46.000 inwoners die wonen van Munnekezijl tot Hallum en van Kollum tot Holwert. In de enige stad of in een van de 52 dorpen.

De Partij van de Arbeid heeft als het gaat over het besturen van deze grote verscheidenheid aan mensen, natuur en milieu heel duidelijke uitgangspunten.

Een groot deel van ons grondgebied wordt gebruikt voor landbouw. De PvdA stimuleert dat, maar wel met oog voor de natuur en het milieu. Dus meer kleinschaligheid, minder intensief. Meer samenwerking van boeren en natuurorganisaties.

Ús gemeente verdient weer een PvdA-bestuurder. Met oog voor de belangen van alle inwoners, maar wat extra voor hen die extra ondersteuning nodig hebben. Met oog voor de werkgevers, maar vooral de werknemers. Werk is belangrijk voor mensen, dus Noardeast-Fryslân moet als werkgever ruimte bieden aan goed opgeleide, goed betaalde inwoners die hun mede inwoners helpen te groeien en te bloeien.

Een PvdA-bestuurder heeft oog voor de mooie omgeving waarin we leven. Die dient mooi en schoon te blijven en ruim plek te bieden aan recreatie, sport en ontspanning. Geen grote projecten die geld verslinden en slechts kort aandacht genereren.

Een PvdA-bestuurder weet dat zijn/haar gemeente samen moet werken met andere gemeenten in de regio en de provincie, maar verliest daarbij nooit de belangen van de eigen inwoners uit het oog.

Paul Maasbommel, Voormalig wethouder Kollumerland 2012 - 2018

Natuur

De natuur in onze gemeente is waardevol en kwetsbaar. Die verdient bescherming. We kiezen voor vergroening, gezonde landbouw en een leefomgeving waarin mens en dier tot hun recht komen.

- **Stimuleren van biologische landbouw.** Wij willen een ontmoedigingsbeleid op pesticiden en steun voor natuurlijke alternatieven.
- Héél veel meer bomen. De PvdA wil voor iedere inwoner van Noardeast-Fryslân een boom planten. Dat zijn bijna 46.000 nieuwe bomen! Daarmee stimuleren wij **verdere vergroening** van Dokkum en de dorpen voor ontmoeting, schaduw en leefplezier.
- Gezonde leefomgeving bij nieuwbouw als harde voorwaarde.
- Ondersteunen biodiversiteit door minder bermmaaien en door de aanleg van biodiversiteitsstroken. Hiervoor willen wij EU-subsidies vanuit de Green Deal aantrekken.
- Handhaving UNESCO-status Waddenzee.
- Maximale inzet om zaken tegen te houden die flora en fauna van onze gemeente bedreigen, zoals de gaswinning onder de Waddenzee en de komst van milieuvervuilende bedrijven.
- **Verbod op sierteelt** vanwege schadelijke bestrijdingsmiddelen.
- Actief beleid tegen opslag van kernafval in zoutkoepels bij Ternaard.

Dierenwelzijn

Alle dieren in onze gemeente moeten de bescherming en zorg krijgen die ze verdienen.

- Ondersteuning van onze dierenopvangen. Ze moeten voldoende steun krijgen **om dieren in nood op te vangen** en te verzorgen.
- We willen meer **uitlaatgebieden voor honden** waar honden veilig en vrij kunnen rondlopen.
- Geen dieren op markten. Voor veel dieren is het stressvol om urenlang aan een paal vastgebonden gebruikt te worden als attractie.
- De PvdA is tegen megastallen. We zetten ons in om nieuwe megastallen tegen te houden en bestaande te sluiten.
- Lokaal dierenwelzijnsbeleid moet concreet beschrijven hoe wij faunadiversiteit kunnen stimuleren.
- Bescherming van wilde dieren in de regio: Noardeast-Fryslân heeft een rijke natuur en de dieren die er leven willen we beschermen. Dat betekent soms ook passende oplossingen vinden in nieuwe situaties, zoals het geval was bij de Konikpaarden in het Lauwersmeergebied. Wij zullen ons in zulke situaties altijd inzetten voor het dierenwelzijn en zoeken naar manieren om te voorkomen dat de dieren worden geslacht.
- Boeren die kiezen voor een transitie naar diervriendelijke landbouwmethoden moeten door de gemeente ondersteund worden.

Bestuur

Goed bestuur is duidelijk, betrouwbaar en bereikbaar. Mensen verwachten dat de gemeente luistert en uitlegt wat ze doet. We willen een ambtelijke organisatie die dienstbaar is aan inwoners, met aandacht voor kwaliteit en samenwerking.

- Wij willen dat de gemeente Noardeast-Fryslân een **aantrekkelijke werkgever** wordt waar mensen willen en blijven werken. Verminderen van externe inhuur door te investeren in scholing.
- Géén geld naar het bouwen, opzetten en inrichten van dure gemeentelijke gebouwen. De PvdA is van mening dat eerst gekeken moet worden of iets in de **bestaande mogelijkheden** kan worden gerealiseerd.
- Realiseren van meer **werkleerplekken bij de gemeente**.

Inspraak

Wie plannen maakt moet mensen erbij betrekken. Inwoners weten vaak heel goed wat er speelt in hun dorp of wijk. Eerlijk bestuur begint met luisteren en doen wat je belooft. Geld moet gaan naar wat mensen nodig hebben.

- Écht beleid kan niet zonder inspraak. Daarom willen wij een sterk, representatief **burgerpanel** gekoppeld aan **concrete beleidskeuzes**. Dorps- en wijkbewoners moeten meer meebeslissen hoe gelden worden besteed.
- Betrokkenheid vergroten door inspraaktrajecten écht serieus te nemen.
- Wij dringen erop aan dat de gemeente alleen participatietrajecten opstart als participatie echt een toegevoegde waarde heeft. Dit voorkomt teleurstellingen achteraf en zorgt voor een betrouwbare overheid.

Openbare ruimte

De omgeving waarin we leven, wonen en bewegen moet schoon, veilig en goed onderhouden zijn. Geen prestigeprojecten, maar praktische keuzes die het dagelijks leven beter maken. Wat we doen moet bijdragen aan leefbaarheid in stad en dorpen.

- **Investeren in het openbaar vervoer.** De dienstverlening van het OV wordt al jaren slechter én duurder, wat de leefbaarheid in onze gemeente ernstig aantast. Qbuzz heeft geen verbetering laten zien ten opzichte van Arriva. Daarom is de PvdA voorstander van het oprichten van **een eigen provinciale vervoersdienst**. Dit is cruciaal voor de jonge mensen in onze gemeente, zodat zij met het OV naar hun (hoge)school of universiteit kunnen reizen.
- **Matiging van grote infrastructurele projecten** zoals een ondergrondse parkeergarage, nieuwe stadsentree of een loopbrug over de Dokkumer grachten. Wij besteden het geld liever aan het welzijn van onze inwoners.
- Beter handhaven van de opruimplicht voor hondenpoep en zwerfvuil. De straten, stoepen en plekken waar onze kinderen spelen worden bevuild door een kleine groep mensen die de hun afval of de uitwerpselen van hun hond niet opruimen. De gemeente kan hierin faciliteren door meer prullenbakken te plaatsen en poepzakjes beschikbaar te stellen.

Samenwerking in de regio

We kunnen meer bereiken als we samenwerken. Dat geldt voor subsidies, voorzieningen en het versterken van sport en cultuur. We investeren in dingen die mensen bij elkaar brengen en onze regio vooruit helpen.

- Noardeast-Fryslân heeft in het verleden erg veel rendement gehad van het **ANNO-verband**, een samenwerking van verschillende gemeentes in de regio. Zo is de Centrale As grotendeels via dit verband gerealiseerd. Deze samenwerking moet opgestart worden zodat diverse onbenutte landelijke en Europese subsidies effectiever kunnen worden aangesproken.
- De gemeenten in onze regio moeten samen optrekken richting provincie, Rijk en Europa om extra geld en ondersteuning te krijgen voor bijvoorbeeld bereikbaarheid, duurzaamheid en jeugd. Met één sterke stem krijgen we meer voor elkaar dan ieder voor zich.

Cultuur, sport en recreatie

- De **culturele podia** in onze gemeente zoals Theater Sense, It Spektrum en de Colle zijn belangrijk voor onze gemeente. We willen het cultureel aanbod in Noardeast-Fryslân versterken en onderzoeken hoe deze podia daarbij een rol kunnen blijven spelen.
- Lokale sport-, cultuur- en andere verenigingen moeten gefaciliteerd en versterkt worden. Iedere vereniging moet kunnen beschikken over een goede accommodatie. Hierbij staat het “Gelijke monniken, gelijke kappen”-principe voorop. **De gemeente moet consequent zijn** in het toewijzen van subsidies en voorzieningen waar andere verenigingen deze ook hebben ontvangen. Een concreet voorbeeld hiervan is het kunstgrasveld in Marrum.
- Recreatie en Toerisme is een belangrijke groeisector voor de gemeente door de aanwezigheid van een aantal bijzondere grote natuurwaarden zoals de Waddenzee, de Fryske Wâlden, Nationaal park Lauwersmeersgebied en de stad Dokkum.

Het is erg belangrijk dat deze op passende aard en schaal ontwikkelen **zodat juist de eigen bevolking óók blijvend kan genieten** van deze waarden en ons woongenot niet geschaad wordt.

Onze toekomst

De PvdA wil werken aan een gemeente die klaar is voor de toekomst. **Onze toekomst.**

In **Noardeast-Fryslân** willen we het beste voor onze jeugd, jongeren en onderwijs. De PvdA zal zich altijd inzetten voor een kansrijke gemeente, waar hulp is voor de jongeren die dat nodig hebben. Wij bezuinigen niet op jeugdzorg en het gebiedsteam. We breiden de jeugdhulp en mentale zorg uit. Ieder kind verdient goede hulp, juist in deze tijd.

Ons onderwijs is daarin cruciaal. De PvdA wil een rijke schooldag bieden, integrale kindcentra realiseren en moderne schoolgebouwen voor alle kinderen. Door te kiezen voor de belangen van kinderen, kiezen we voor de **toekomst**.

De PvdA wil dat Noardeast-Fryslân de energietransitie versnelt om klimaatverandering tegen te gaan en energiekosten te verlagen. Om klaar te zijn voor de toekomst hebben wij een positieve insteek bij het plaatsen van zonnepanelen, kleine windmolens en nieuwe technieken. Investeren in duurzaamheid betekent voor de PvdA het bouwen aan een schone en betaalbare **toekomst**.

Samen, *burgers én gemeente, particulieren én bedrijven, ouderen én jongeren*, **kieszen we voor een betere toekomst.**

Onze jeugd

Jongeren hebben ruimte nodig om te groeien, om fouten te maken en om hun stem te laten horen. We zorgen voor goede scholen, veilige plekken om te spelen en ondersteuning als het thuis of mentaal even lastig is.

- Wij willen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) faciliteren en stimuleren. OKO is een mooie aanpak waarin de sociale basis rondom jongeren steviger wordt gemaakt. Op termijn leidt dit onder andere tot lager alcohol- en drugsgebruik.
- We normaliseren problemen bij het opgroeien en **bieden ouders laagdrempelige hulp** waar ze dat nodig hebben.
- **Jeugdzorg die blijft waar nodig.** Jongeren mogen niet uit beeld raken zodra ze 18 worden. We maken gebruik van de mogelijkheden voor **verlengde jeugdhulp**.
- Investeren in **laagdrempelige gratis mentale hulp voor jongeren tot 27 jaar** zonder indicatie.
- In wijken en dorpen met weinig groen willen wij ontdekplekken en voldoende speeltoestellen waar kinderen veilig kunnen spelen en bloeien. Daarbij willen wij extra aandacht voor speeltoestellen voor kinderen met een beperking. **Samen spelen voor iedereen.**
- **Meer jeugdhonken**, jeugdketen en jeugdcentra. De gemeente moet het opzetten hiervan praktisch faciliteren, samen met welzijnspartners.
- Jongerenparticipatie: Wij willen onderzoek naar alternatieven voor een jeugdraad. Hoewel er al een motie is aangenomen voor een jeugdraad, zien we dat dit in andere gemeenten vaak weinig draagvlak heeft. Daarom willen we in Noardeast-Fryslân onderzoeken welke alternatieve vormen van jongerenparticipatie wél aansluiten bij de beleving en betrokkenheid van onze jeugd. **Hun stem moet beter gehoord worden.**

Onderwijs

Onderwijs opent deuren. We willen dat kinderen en jongeren in Noardeast-Fryslân goed onderwijs krijgen, dicht bij huis. Dat vraagt om stevige gebouwen, brede voorzieningen en een sterke sociale basis rond de school.

- **Investeren in onderwijs.** De PvdA is vóór nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs in Dokkum, zodat onze kinderen een school hebben voor de toekomst. We zijn voorstander van integrale kindcentra. Dit geeft ouders meer mogelijkheden op het gebied van werk en het is vitaal voor de leefbaarheid in de dorpen.
- Samenwerking met scholen, bibliotheken en sociaal werk. Dit geeft kansarme kinderen de mogelijkheid om vooruit te komen. **De PvdA is fel tegen bezuinigingen op het gebiedsteam en jeugdzorg**, omdat juist zij de kinderen en jongeren helpen die dat het hardst nodig hebben.
- Stimuleren van de **rijke schooldag**: extra geld beschikbaar stellen voor extra cultuur, sport en begeleiding op scholen.

Energietransitie

De overstap naar schone energie vraagt om duidelijke afspraken. We willen dat mensen kunnen meedoen, zonder dat het te veel kost. Kleine stappen in elk dorp maken samen het verschil.

- **Gemeentelijk beleid dat vooruitdenkt over klimaatverandering.** Terwijl we alles op alles zetten om klimaatverandering te stoppen, zijn de eerste gevolgen nu al merkbaar. De PvdA vindt dat de gemeente zich moet voorbereiden op een warmer klimaat. Dit mag natuurlijk nooit ten koste gaan van alle inspanningen om klimaatverandering te stoppen.
- Duurzaamheid moet **voor iedereen betaalbaar** worden. Wij zijn voor een gemeentelijk project waarin bewoners betaalbaar een Warmtepomp kunnen huren.
- Positieve insteek bij zonnepanelen in beschermd stads- en dorpsgezicht. **Kijken wat er wél kan**, en gratis beoordeling hiervan.
- Snel meer laadpalen voor elektrische auto's; vaste deelauto-locaties per dorp.
- Toestaan van kleine windmolens zoals “wokkels” en “slagroomkloppers” op hiervoor geschikte daken en ruime erven.
- Windmolens op industrieterreinen toestaan.
- **Verduurzaming als criterium bij vergunningsverlening** voor bedrijven. Vasthouden aan in de betreffende branche ontwikkelde “best practices”.

Ondernemen

Ondernemers zorgen voor werk en levendigheid. Zeker de kleinere bedrijven verdienen meer aandacht. De gemeente moet bereikbaar zijn en meedenken, niet afremmen met onnodige regels.

- **Meer aandacht vóór en contacten mét kleine ondernemers.** Ambtenaren moeten ten dienste staan voor alle ondernemers in Noardeast-Fryslân, maar met name de startende en kleine ondernemers die ondersteuning vragen en nodig hebben dienen te worden bijgestaan.
- We vinden het belangrijk dat er een **ondernemersplatform** wordt georganiseerd, waarin structureel overleg plaatsvindt tussen de gemeente, ondernemersverenigingen en andere maatschappelijke organisaties.

Nawoord

Bedankt voor het lezen van ons verkiezingsprogramma! Je hebt hier het resultaat van vele mooie gesprekken met bewoners, leden, organisaties en verenigingen onder ogen. Tijdens de onderlinge discussies hebben wij ook onze eigen perspectieven verrijkt en geleerd van elkaar en van onze gesprekspartners.

Wij vragen je om de kans om dit programma vol ideeën en idealen ook te kunnen vertalen naar concrete verbeteringen. Wij zetten ons in voor een eerlijke maatschappij waarin iedereen mee kan blijven doen, waarin iedereen gehoord wordt en **waarin iedereen zich veilig kan voelen**. Wij geloven dat politieke successen alleen waarde hebben als het rust op een fundament van **integriteit** en **onderling fatsoen**.

In dit programma hebben wij vastgelegd wat je van ons mag verwachten: geen polemieken zonder inhoud, maar juist een open vizier, **eerlijkheid** en bovenal **respect** en gelijkwaardigheid.

De programmacommissie

